

הלכות שבת סימן שסג

באר הגולה 442

(נח) רחבה טפח ועבירה כל-שהוא, * ירק שתהא * הנזקה כדי (נט) לקבל אריה, שהיא חצי לבנה של שלשה טפחים. * ואם היא רחבה ארבעה טפחים אינה צריכה להיות הנזקה לקבל אריה: יח * מעמידים, דהינו אם היא נסמכת על יתדות היוצאות מן הכתל⁵⁰, (ס) שאין ברחבן טפח ולא בארצן שלש, * ולש אומרים שצריך שיהיו חזקים לקבלה (סא) ולקבל חצי לבנה, * ולש אומרים שאין צריך שיהיו חזקים (סב) אלא כדי לקבלה בלבד: יט * אם היה (סג) מקורה עגולה⁵¹, צריך שיהיה בהקפה שלשה טפחים, שאז לש ברחבה טפחה⁵²: כ * היה עקמה, ועקמימותה (סד) נוטה חוץ למבוי⁵³ או למעלה מעשרים⁵⁴ או למטה מעשרה⁵⁵, (סה) רואים כל שאלו ינטל העקמימות ואין בין זה לזה שלשה כשרה, (סו) ואם לאו פסולה: כא * היה יוצאה מכתל זה (ו) (ז) ואינה נוגעת בכתל זה, בגוף שסמכה על עמודים⁵⁶, וכן שתי קורות אחת יוצאה מכתל זה ואחת יוצאה מכתל זה⁵⁷ ופגעו זה בזה באמצע המבוי, אם אין ביניהם שלשה כשרה, * ולש ביניהם שלשה (סח) פסולה: כב * הניח שתי קורות זה בצד זה⁵⁸, לא בזה לקבל אריה ולא בזה לקבל אריה, אם יש בשתיהן כדי לקבל אריה לרחבו (סט) דהינו טפח (ע) ואין בין זה לזה שלשה טפחים, אינו צריך להביא קורה אחרת, ואם לאו צריך להביא קורה אחרת. (עא) * ולש אומרים

באר היטב

הנזקה בשם המורה וכן פרש רבינו יונה

עין סי' כנה: (ו) ואינה. ואילו ברחבת משני הכתלים אמרין לבד:

משנה ברוכה

באר הגולה

אפילו של עפ"ס (מא) וקצצה ישראל [נאי קצצה עפ"ס] הלא נתבטלה ממילא, וכדאיתא ביוה"נעה סימן קמו סיני' [ו] ונשלה (מג) לנכות בה, דעל-ידיה נעשה עבודת-כוכבים של ישראל דאין לה בטול, ולפיכך אמרין דקמותה מבטל: אכל אם לא נטל ישראל לנכות בה, הוי לה עבודת-כוכבים של זכרי דלש לה בטול, וכן דלש לה בטול לא אמרין בה פחותה מבטל (מג) אפילו קדם שנתבטל: יז (נח) רחבה טפח. ואף שצריכה שעור לקבל עליה אריה שהוא רחב טפח ומקצה, ויכל לחבר דרביע טפח ממנו בטיט בכאן ורביע טפח ממנו בכאן [גמרא]: (נט) לקבל אריה וכו'. ורצה לומר אריתים⁵⁹, שכל אחד מהם מנזקת בארצו שלשה טפחים וברחבו טפח ומקצה, שוכבים עליה בכל ארבה כשעור רחב פתח אותו המבוי, וימכל מקום אם היה רחב פתח המבוי עשר אמות, אין צריכה שתהא ראויה לקבל אריתים לכל ארבה ממש, אלא היה אם תקבל אריתים בארץ תשע אמות ושני משהו, שהן י"ח אריתים לארצן, לפי שקורת תשע אמות ושתי משהוין מסתתרות במבוי של רחב עשר אמות מדין לבד, דהינו שלא תהיה פחות משלשה טפחים לכתל זה ופחות משלשה טפחים לכתל זה⁶⁰, כדלקמה בסעיף כא]. והטעם שצריכה לקבלת אריתים, שאם לא-כן לא יהיה בה הכר כליכר, ששכורים בני רשות הרבים שלפי שעה הניחו שם, אכל בשחיה בריאה ונזקה לקבל בגוף פנה, נזר לכל שלקביעות בגוף הנזקה לשם: יח (ס) שאין ברחבן טפח וכו'. דאי לא הכי הוי המעמידין בעצמן חורת קורה עליהם, וגם לא היה בארצן שלש, כדי שתהיה הקורה לבדו להכמת, וכמבאר הכל בסעיף כה: (סא) ולקבל חצי לבנה, ובפי המבואר בסעיף יז: (סב) אלא כדי לקבלה, דהא אין נותנין ארית עליה, ורקורה הוא דביעין קביעות פי הכי דתהני הפרא מעלנה, אכל מעמידה לא עלי הפרא ברידהו [ורש"י]. ולכתחלה (מ) נכון להתמיר דעה הראשונה: יט (סג) תקורה עגולה וכו'. ואף דהשתא כשהיא עגולה אינה יכולה לקבל עליה אריה אפילו הכי כשרה, דחשבינן אותה כאלו היתה מתחלקת לשנים [ורש"י]: כ (סד) נוטה חוץ למבוי וכו'. דכל אלו דברים שפוסלים בקורה: (סה) רואים כל שאלו ינטל וכו'. והטעם, דאמרין לבד⁶¹: (סו) ואם לאו פסולה. היינו דוקא באופן זה שקצת קורה העקמה הוא חוץ לשעור הכשר מבוי, אכל אם היא פלה בתוך המבוי כדון, אפילו אם העקמה הוא הרפה יותר משלשה טפחים, כשרה, דאמרין רואין כאלו היתה פשוטה [כן מוכח מסתימת לשון הרמב"ם בפרק יז הלכה כו, עין שם, וכן משארי הראשונים. אמנם בספר גאון-עקב וכן בחדושי אבן-העזר מפסקין בזה, עין שם⁶²]: כא (סז) ואינה נוגעת וכו'. ואפילו (סה) מרחקת משני הכתלים כהאי גוונא, בגוף שנעץ עין (מ) באמצע המבוי והניח קורה עליה⁶³, אמרין לבד משני רחבותיה: (סח) פסולה, אלא גביא קורה אחרת, או יראה (מו) למלא הרוח ההוא בהתיבת קורה: כב (סט) דהינו טפח. רוצה לומר, שיהיו שניהן (מח) רחבין ביחד טפח: (ע) ואין בין זה לזה שלשה טפחים, חשבינן להו כאלו סמוכות זו לזו משעם לבד: (עא) * ולש אומרים וכו'.

שער הצינן

(א) דאח דצריך לומר: אריתים (כדלהלן).

(מא) והוא הדין כשנפל האילן של אשה מעצמו נטלה ישראל: (מג) בן הוא דברי המסחר שם, ויש דעות בזה בין האחרונים, דלדעת הפגראקתים שם אפילו נטלה בגולה, כיון דאחריות עלי מקרי שלו לענין זה דאינו יכול שוב עבדים לבטלה, ולדעת רש"י [כפי מה שכתב הפרי-מגדים שם] דוקא שוכרי נהן לו במטנה אחר קצצה וכו' שלו אז לא יוכל עפרים לבטלה, אכל אם נטלה בגולה, כיון דצדין לא קנאה יוכל עפרים לבטלה, וממילא אפילו לא בטלה צדין לא אמרין פחותה מבטל וכו' הקורה, ולכלי עלמא אם נהן לו העפרים את הקורה בשאלה אחר שנקצצה על-ידי ישראל, הוי לה בכלל עבודת-כוכבים של עפרים וימנע לה בטול וממילא הקורה פשר. [עין בחדושי רבי עקיבא ואג"ר] שמתסם לפה לא נזר המסחר כל זה כפרוש בפי פסיקין תקפו, אמנם לדעת הפגראקתים יש לומר בפשיטות, דקורה שנעשה בקביעות לחקון מבוי אינו מצוי שימנע העפרים בשאלה לפי שעה, אלא או שנטל ישראל בגולה או שנהן לו העפרים במכירה או במטנה, ואם-כן הוי לה של ישראל: (מג) בן הוא לפי דעת המסחר שם, וכן שם בהגהת רמ"א. ודע, דבסיקן תרמט סיני' ג העתיק בדעתו דעת המסחר ולא הניח פלוג (וכבר התעורר בזה הגר"א שם), וכאן בלאו הכי הראב"ד מקל אפילו בקורה: (מל) אף שדעה שניה גסרין לא דעת וחיצא היא, שלכר דעת הר"מ ורמ"א ששהובא בבית-יוסף מצאתי שגם הר"א ואשפול ורדכי עומדים בשניה זו, אכל דעה ראשונה מרבים עליה וכן הרבנו חננאל והרמב"ם וחסמי' והרב המגיד והרשב"א והאור נרע והרזק: (סה) אחרונים: (מו) רש"י דף ט. וראה דלקה לא ציר בגוף שהקלה לקורה על-פי עמודים משני הצדדים, דאם כן הוי לה צורת-הפתח, ובצורת-הפתח דעת הרבה פוסקים דמנעו אפילו תחמיק מבטל יותר משלשה טפחים: (מז) רבנו חננאל בסוגיא: (מח) הגר"א בבאורי:

הלכות שבת סימן שסג

ביאורים ומוספים

לקיים את המצוות המעשיות.

[שו"ע ס"ג]

היתה צדקה, וצדקה נחשבת חזק למבוי (53).

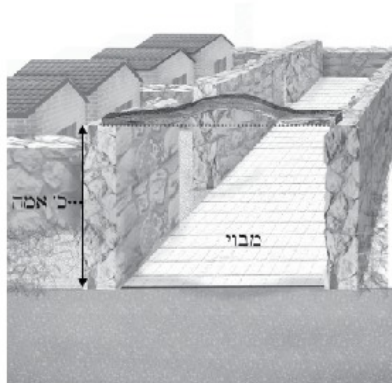
(53) כזה וכו'

[שו"ע שס]

או למעלה מעשרים (54).

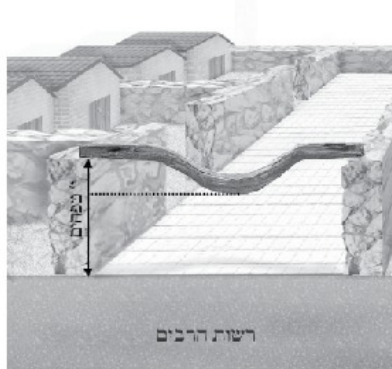
(54) כזה וכו'

[שו"ע שס]

או למטה מעשרים (55).

(55) כזה וכו'

[משנ"ב ס"ק סה]

והטעם, דאמרינן לבדד (56).

(56) והחז"א (א"ח סי' ע"ט) ביאר, שיש שני עניני פסול בקורה המשך במילואים עמוד 9

[משנ"ב ס"ק נט]

שלא תגיע פחות משלשה טפחים לכתל זה ופחות משלשה טפחים לכתל זה (49).

(49) ואף לשיטת האחרונים [פמ"ג משב"ז ס"ק א, וכן כתב המשנ"ב סי' תרכ"ט] ובשעה"צ סי' תרל"ב ס"ק יב, שאין אומרים לבדד כשמפסיק ביניהם דבר ממשי, והרי כאן החלק של הקורה הסמוך לבתלים אינו חזק לקבל אריח, והוא מפסיק בין הקורה לבתל, כתב החז"א (א"ח סי' ע"ט) שחלק הקורה הרעוע נחשב חלק מהקורה ואינו מפסיק, ואף שאינו כשר לקורה ביוק שאינו יכול לקבל אריח, הרי חיסרון זה יש גם באויר, וסיים בצ"ע.

[שו"ע ס"ח]

מעמידים, דהיינו אם היא נסמכת על יתדות היוצאות מן הפתח (50).

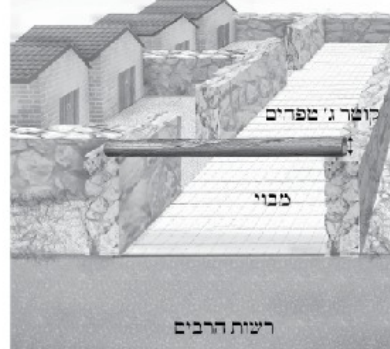
(50) כזה וכו'

[שו"ע ס"ט]

אם היתה הקורה צגלה (51), צריך שיהיה בהקפה שלשה טפחים, שאז יש בהקפה טפח (52).

(51) כזה וכו'

(52) ובשעה"צ לקמן (סי' שע"ב ס"ק יח) הביא בשם פירוש המשניות להרמב"ם ששיעור זה אינו מדויק, ומ"מ כתב, שאין לדקדק בזה יותר, כיון שסמכו חכמים על שיעורים אלו לכל הענינים שבתורה, מפני שקשה לצמצם את העדף, ואולי היה מקובל להם מסיני שיש לסמוך על שיעורים אלו אף בשיעורי תורה, ועל כל פנים בדברים שהם מדרבנן בדיאי יש לסמוך על שיעורים אלו, והחז"א (א"ח סי' קל"ח ס"ק ד) כתב, שניתנה ההלכה לחשוב בקירוב, שלא ניתנו המצוות אלא לצרף הבריות ולדקדק בצוואותיו יתברך לקבלת מלכותו יתברך, וגם לקיום חכמת התורה הכלולה בכל דיני המצוה ולסוד הפנימיות, וכל אלו אינם נפסדים אם הקביעות של גבולי הצמצום יהיה בקירוב, כדי שיוכלו אף חלושי הדעת

מילואים הלכות שבת סימן שסג המשך מעמוד רכ

[משנ"ב ס"ק כו]
ומקל מקום קצין שיהיה בו ממשות קצת²⁶.
(26) והטעם שהשו"ע לא הזכיר היתר זה, כתב הכף החיים (סי"ק מו) שהוא משום שסובר שהדבר מצוי שכלבים מתחככים בכתלים ומוחקים מהם את מיהו הסיד ביותר מג' טפחים הסמוכים לארץ, ונצרת פירצה שהגדיים בוקעים בה, וכיון שהאנשים אינם שמים ליבם לזה יבואו לטלטל באיסור. עוד טעם כתב הב"י (ד"ה ובגמרא), שיתכן שסיד מחזי אינו מועיל להחזיר משום שאינו יכול לעמוד בפני עצמו.

[משנ"ב ס"ק כח]
יותר משלש לארץ²⁷.
(27) אבל פחות משלש כשר מדין לבד, ומבואר בתרומת הדין (סי' עד), שכן הדין גם לגבי לחיים של צורת הפתח, שיכול לעשותם מסיד מחזי, וכמו שכתב המשגיב לעיל (סי"ק כו), וגם אם ימחה הטיט בתחתיתם עד גובה של פחות מג' טפחים הרי זה כשר, משום שמעיל לבד בלחיים של צורת הפתח, אכן היינו דוקא בלבד בקצה הלחיים, אבל לענין לבד באמצע הלחיים נחלקו האחרונים, שדעת השרת חתם סופר (א"ח סי' צא) שמעיל, ודעת ההור"א (א"ח סי' עט ס"ק יא) שאינו מועיל.

שלדעת הג"ז כשר, ולדעת התוספת שבת פסול, וכאן סתם בדעת המחמירים.
וטעם פסול אבנים אלו לצורת הפתח, הוא ממה שאמרו בגמרא (עירובין י"א, א) שפתחי שמאי פסולים לצורת הפתח, ולדעה אחת בגמרא היינו ידלית ליה שקפ"י, וביאר רש"י (ד"ה שקפ"י) שהכוונה למזוזות שנחלצו אבעה מוכאן ומכאן אבן יוצאת ואבן נכנסת, ואין זו צורת הפתח. ונחלקו האחרונים בביאור דבריו, דעת המקור חיים (תיקן עירובין) שאם יש פגימה או בליטה בקנים של צורת הפתח נחשב כזה בפתחי שימאי, אלא שכתב שאינו פוסל אלא בכול ד' אמות שבא לשמש בתורת מוזה לפתח, אבל אם הניח קנים לצורת הפתח הרי זה כשר גם אם יש בהם בליטות, והחזיר (א"ח סי' ע ס"ק כה) כתב, שאין חילוק בין קנה לכותל ד' אמות, ומימי כתב שאם יש זמורות בולטות מהקנה אינו נחשב בפתחי שימאי, כיון שניכר שזו צורת בניינ, ולא שנהרס ונפרץ כמו באבן נכנסת ואבן יוצאת, אמנם במקום אחר (יורד סי' קעב ס"ק א) כתב, שראוי להחמיר בדעת המקור חיים שאף בבליטות יש פסול של פתחי שימאי, ולכן צריך לשפות את הקנים וליטול את עוקציהם, וכך הורה למעשה. נראה בספר כינת שמוחה (עמ' רה) לענין השקעים המצויים בחביות שמועמדים לצורת הפתח בעירובים העירוניים.

הלכות שבת סימן שסג המשך מעמוד רכא

(48) ולפי מה שהכריע לעיל (סי"ק ח) ובביה"ל (סי"ב ד"ה טפח) שבשני פסים אין צריך שיהיה רוחבם טפח, לכאורה יהיה דינו בלתי שאם עשאו מעצי אשרה כשר (במבואר בשו"ע לעיל סי"ח), וכן כתב התוספת שבת (סי"ב ב).

אף שנעשה מאליו ולא לשם יפי תקרה, ובחז"א (א"ח סי' עט ס"ק א) במעשה של זה הובלט במבוי מבואר, שכשר גם בעמוד מאליו.
[משנ"ב ס"ק נ]
או טפח מקאן וטפח מקאן⁴⁸.

הלכות שבת סימן שסג המשך מעמוד 442

[שו"ע סכ"א]
היתה יוצאה מפתח זה ואינה נוגעת בכתל זה, כגון ששקקה על צמודים⁴⁹.
(58) כזה⁵⁰.

למטה מעשרה, א. שאם כל הקורה נגם חלקה העליון היא למטה מעשרה, שבוה נפסלת הקורה בשיעור ג' טפחים שנרדן כאור ופוסל בהפסק של ג' טפחים, והיו הדין של השו"ע כאן, ב. שגם באופן שחלק מן הקורה הוא למעלה מעשרה עדיין יש לפסול אם חלקה התחתון יורד למטה מעשרה מטעם שצריך חלל מבוי בגובה עשרה, כמבואר במשגיב להלן סי"ק פב, אלא שלענין פסול זה אם נשאר חלל י' בגובה עשרה ברוחב ד' טפחים הרי זה מכשיר את כל שאר הקורה אפילו מה שיוורד למטה מעשרה.

[משנ"ב ס"ק סו]
אמנם בספר גאון יצחק וכן בחדושי אבן העזר מפקפקין בזה, עין שו"מ⁵¹.
(57) והחז"א הכריע (א"ח סי' ע ס"ק ה) בדעת המכשירים.

הלכות שבת סימן שסג

ביאורים ומוספים

[ביה"ל ד"ה בתוך טפח]

אכל ראוי להקים עליהן קצתן⁶³.

(63) וכן אם העמיד על גבי המבוי קנים וקנים ברחוב משהו זה לצד זה ואין ביניהם ג' טפחים, וכשנצרך את כל הקנים יחד יהיה רחבם ד' טפחים בלי האויר שביניהם, כתב החזו"א (א"ח סי' עו ס"ק ד') שמשמע מדברי הביה"ל שאינו מועיל, ודעת החזו"א עצמו, שאם רחב כל הקנים ד' טפחים ללא האויר שביניהם הרי זה מועיל. עוד כתב, שלשיתרו מועיל באופן זה אפילו אם אחת למעלה ואחת למטה, כל שאין ביניהם ג' טפחים. ואם יש ביניהם יותר מג' טפחים ואחר מהקנים היה רחב טפח, יתכן שאומרים 'חבטו רמז' וייעיל להצטרף לשיעור ד' טפחים אף אם יש בין הקורות ג' טפחים.

אמנם אם העמיד שתי קורות שרוחב כל אחת מהן ב' טפחים [ואינה חזקה לקבל ארץ], וביניהן יש אויר פחות מג' טפחים [או שהעמיד ארבע קורות שרוחבן טפח, ויש ביניהן אויר פחות מג' טפחים], משמע מהביה"ל לחקל, שבין שכל קורה רחבה טפח ראויה היא להניח עליה ארץ לרחובו [אף על פי שאינה חזקה לזה], ובאופן זה אינו פסול אלא כשיש ביניהן יותר מג' טפחים.

[שו"ע סכ"ג]

היתה אחת למעלה ואחת למטה⁶⁴.

(64) כזה

[משנ"ב ס"ק עו]

והנינו דאפילו אם גבוהות טפח אחד מחברו גספן לא מהני⁶⁵.

(65) וכן אם יש ביניהן פחות מטפח, וכמו שצ"ח בשעה"צ (ס"ק נב) שמקור הדברים מביאור הגר"א, ושם כתב שטעם השיטה שפוסלת הוא משום שאין אומרים 'רואים', ולטעם זה פסול אפילו בפחות מטפח, כיון שגם כזה אין אומרים 'רואים', מאידך, המג"א (ס"ק יט) ביאר את טעם השיטה הפוסלת באופן אחר, שסוברת כדעת היש אומרים שהביא השו"ע לעיל (סכ"ב) שצריך שהקורות יהיו קרובות זו לזו בתוך טפח, וטעמו משום שצריך שיהא ראוי להניח על גבן ארץ, ואם אינן קרובות זו לזו בתוך טפח אין ראוי להניח עליהן

ארץ, אלא שהשעה"צ צ"ח גם לספר בגדי ישע, והוא פירש טעם שיטה זו כהמג"א, וכתב שאפילו בפחות מטפח פסול, משום שכשנאחר גבוהה מחברתה אין ראוי להניח עליהן ארץ אפילו אם ההפרש ביניהן הוא פחות מטפח [וכן ביאר החזו"א (א"ח סי' עו ס"ק ג) את דברי המשגיב שאפילו בפחות מטפח פסול משום שאין ראוי להניח עליהן ארץ], ובשעה"צ צ"ח עוד לדברי הפמ"ג, וכוונתו שהפמ"ג כתב שלדעת המג"א בטפח כשר כיון שיכול להניח כך ארץ.

[משנ"ב שם]

וקחב קאלה נכה דגש לטקמיר קדעה⁶⁶.

(66) ואם הניח קורה רחבה ב' או ג' טפחים באלכסון, כתב החזו"א (שם ס"ק א') שלפי דעה זו פסול אף על פי שהקורה סוככת על טפח מקרקע המבוי, שהרי היא בהרבה קורות זו למעלה מזו שאין בכל אחת מהן טפח. ואין זה דומה לקורה עגולה נשים בהיקפה ג' טפחים [לעיל סי"ט], ששם יש רוחב טפח במקום אחד [באמצע העיגול], וכן בקורה עקומה (ס"ב) יש שיעור רוחב טפח במקום אחד.

[משנ"ב ס"ק פא]

ומחצלת שאני, דכסה את הקורה ואינה נפרדת⁶⁷.

(67) ושיעור גודל המחצלת שתחשב שהיא מכסה את הקורה, הסתפק בזה החזו"א (א"ח סי' עו ס"ק ו'), משום שלכאורה אם היה בקורה בליטה כלפי מטה הרי אינו נקרא מכוסה, עוד הסתפק, באופן שהמחצלת משלימה כעוביה לשיעור טפח של הקורה, האם היא נחשבת לחלק מהקורה, או שמי"מ צריך לחתוך את מה שיוצא מהקורה כלפי מטה, וכתב שאולי שיעור הבליטה כלפי מטה הוא ג' טפחים, ואולי הכל לפי הענין שיהיה ניכר שכבר אינה בכלל הקורה.

[שו"ע סכ"ה]

נעץ שתי יתדות עקמות על שני קתלי המבוי ועקמיותה נזטה לתוך המבוי ונתן הקורה עליהם⁶⁸.

(68) כזה

מילואים הלכות שבת סימן שסג המשך מעמוד הקודם

[שו"ע שם]

וכן שתי קורות אחת יוצאה מפתל זה ואחת יוצאה מפתל זה⁽⁵⁹⁾.
(59) בזה ז"ל

[משנ"ב ס"ק זז]

כגון שצ"ע ע"ז בצמצום המבוי והגג קנה עליהם⁽⁶⁰⁾.
(60) בזה ז"ל

[משנ"ב שם]

אמרין לבוד משני רוחות⁽⁶¹⁾.

(61) ואם גם באמצע הקורה יש ריח וכדי להכשירה צריך לומר ג' לבורים, הסתפק החזו"א (א"ח סי' ע"ז ס"ק ה') האם היא כשרה, וכתב, שמי"א אם עשה קנים קטנים והעמידם כל פחות מג' טפחים הרי זה פסול, כיון שצריך שיהיה בהם שיעור אורך של אריח עומד, אמנם מדברי הרשב"א (עבודת הקודש בית נתיבות ש"א סי' ה') הוכיח, שאין אומרים לבוד ביותר משני מקומות.

[שו"ע ס"ב]

הגג שתי קורות זו בצד זו⁽⁶²⁾.

(62) בזה ז"ל

הלכות שבת סימן שסג המשך מעמוד 444

ויתכן שאפילו בפחות מג' טפחים הרי זה פסול, כיון שצריך שסמוך לצורת הפתח יהיה חלל של ד' טפחים בגובה י' טפחים, וסיים שם, שלפי זה אם בנה על הקרקע גדר בגובה ג' או ד' טפחים סמוך לצורת הפתח הרי זה פסול, אלא אם כן הגביה את צורת הפתח י' טפחים מעל לגדר.

[ביה"ל ד"ה מחכים]

הכל מקום לא מקרי ספק, דהוי מפקת חסרון ודעה [ת"ש] 78.

(78) שכתב, שכיון שהוא ספק מחמת חסרון ידיעה, אין להקל בזה, וכמו שנפסק בש"ך (י"ד סי' ק"ד ס"ק ד'). ודחה שם את דברי האומר שמה שהולכים בזה לחומרא אינו מחמת הספק, אלא שלענין הלכות מידות האמות והטפחים הללו חזרו חז"ל להחמיר בכל מקום, וכן בחגגות הרעיק"א על השו"ע (בא"ן) הביא ראיות שמה שהולכים לחומרא במידות האמות והטפחים הוא מחמת הספק, ולא משום שכך תיקנו חכמים מעיקר הדין להחמיר.

וכתב שם הרעיק"א, שהנפקא מינה בדבר זה הוא לענין מבוי שרחבו ד' טפחים מצומצמים וגובהו י' טפחים מצומצמים ואורכו ד' אמות מצומצמות, לדעת ה"א בשו"ע להלן (סכ"ח) שכל שאין בו ד' טפחים אינו צריך תיקון, שלפי ה"א שדין מרווחות ומצומצמות הוא מחמת שמחמירים מספק, אם כן במבוי כזה יועיל לחי להתירו ממה נפשך, שאם נשער בטפחים מרווחים, אם כן אין צורך כלל לתקנו, שהרי אין ברחבו ד' טפחים, ואם נשער בטפחים מצומצמים, אם כן אורכו וגובהו

ויתכן שאפילו בפחות מג' טפחים הרי זה פסול, כיון שצריך שסמוך לצורת הפתח יהיה חלל של ד' טפחים בגובה י' טפחים, וסיים שם, שלפי זה אם בנה על הקרקע גדר בגובה ג' או ד' טפחים סמוך לצורת הפתח הרי זה פסול, אלא אם כן הגביה את צורת הפתח י' טפחים מעל לגדר.

ולחלכה הכריע החזו"א (שם סי' ע"ז ס"ק יט) כדעת הרמב"ם, שאפילו אם העמיד מחיצה גבוהה י' טפחים אצל צורת הפתח מבפנים, אין המחיצה מבטלת את צורת הפתח, ואם העמיד מחיצה כנגד הפתח ונשאר חלל ד' טפחים שאין כנגדו מחיצה, הרי זה כשר אפילו אם המחיצה גבוהה עשרה טפחים [חזרו בו ממה שכתב בס"י סו"ק כג שמחיצה כל שהוא מבטלת את צורת הפתח].

ובקונטרס הלכות בלאים וערלה [ענכתב על פי מרן החזו"א] כתב: "וכן ליותר בצורת הפתח שתהיה עשרה טפחים מעל עלי הירק, ואם הרחיק את צורת הפתח ד' טפחים מהירק אינו צריך להגביהה עשרה טפחים מעל הירק, אלא די שתהיה עשרה טפחים מהקרקע, ומסתמית החזו"א משמע שאפילו בעלים הפחותים מגובה עשרה החמיר להרחיק ד' טפחים מצורת הפתח, ומשמע שחשש לדעת הרשב"א לענין בלאים, וצ"ע.

[משנ"ב ס"ק צד]

אף על פי שהקורה היא למעלה מעשרים, כשה⁽⁷⁷⁾.

(77) ואם מתחילה הניח את הקורה למעלה מכ' ובא להגמיק אותה, כתב

